

[B] **MONOGRAFIE OVER COMPONIST, SCHILDER EN SCHRIJVER ROBERT HERBERIGS (1886-1974)**

Veertig jaar na het overlijden van Robert Herberigs (1886-1974) schreef auteur Marcel Lequeux, ereprofessor aan het Koninklijk Conservatorium van Gent en de Muziekkapel Koningin Elisabeth, een uitgebreide en goed gedocumenteerde monografie over deze artistieke duizendpoot, die tijdens zijn leven als componist, schilder en schrijver succes oogstte. Het boek bevat ook een cd van zeventig minuten met archiefopnames van zijn meest toonaangevende werken zoals fragmenten uit *Cyrano de Bergerac*, *Chanson d'Ève* en *Het Lam Gods*. Bovendien is er ook klein fragmentje waarop Herberigs zelf te horen is, in een lezing over het verklanken van een gedicht. Achteraan bevat het boek ook verschillende boeiende bijlagen, zoals mooie reproducties van zijn schilderijen en oevrecatalogi van zijn composities en literair werk.

Deze monografie voorziet in een belangrijke lacune omdat het de eerste keer is dat Herberigs' totale oeuvre belicht wordt, zowel vanuit de invalshoek van de muziek als de literatuur en de schilderkunst. De auteurs van de teksten over de twee laatste disciplines zijn romanist Vic Nachtergaele en kunsthistorica Nikkie Herberigs. Het is bovendien ook de eerste monografie over Herberigs tout court. Tijdens Herberigs' leven publiceerden vorige generaties musicologen zoals August Corbet, Marcel Boereboom, Jan Broeckx en Hendrik Willaert wel artikelen over zijn composities, maar na zijn dood bleef de musicologische belangstelling beperkt tot de entourage van het Studiecentrum voor Vlaamse muziek met musicologen Jan De Wilde en Tom Janssens.

Het boek schenkt in de eerste plaats veel aandacht aan de receptiegeschiedenis van Herberigs' oeuvre. De belangrijkste gebeurtenissen worden voorzien van zeer veel persknipsels. Het is uitvoerig gedocumenteerd met persoonlijke getuigenissen van Herberigs zelf, tijdgenoten en familieleden, met foto's, persartikelen, brieven, concertprogramma's etc. Lequeux schetst ook een beeld van de woelige tijd gedurende de twee wereldoorlogen en geeft een economische, politieke en sociale context. Er is ook veel zorg besteed aan de iconografie.

Herberigs is in diverse opzichten een

merkwaardig kunstenaar. Alleen al zijn levensloop spreekt tot de verbeelding. Hij bezat voldoende financiële middelen om niet te moeten werken voor zijn levensonderhoud en bekleedde dus ook geen prominente functie in het muziekleven zoals veel andere componisten. Vanaf 1925 verdeelde hij zijn tijd tussen zijn huis in Oudenaarde en zijn domein Rochecolombe in de Franse Ardèche, waar hij eerst abrikozen en nadien wijn verbouwde.

Herberigs werd omstreeks de vorige eeuwwisseling opgeleid in het Koninklijk Conservatorium van Gent als zanger en componist. Hij werd in een verouderd romantisch stijldioom door Leo Moeremans klaargestoomd voor de aanmoedigende Prix de Rome. Het nieuwe impressionisme van Claude Debussy werd in deze kringen nog beschouwd als een scheldwoord. Op 23-jarige leeftijd won Herberigs in 1909 de prestigieuze Prix de Rome. Hij schreef geschiedenis door zelf de titelrol te zingen van zijn cantate *De legende van Sint Hubertus*. Lequeux illustreert deze overwinning met de beschrijving van het volksfeest dat zijn geboortestad Gent organiseerde. De straten werden feestelijk verlicht en versierd, er was een huldepoort en fanfares en harmonieën trokken door de wijken.

De krant *De Vooruit* schreef: “Toen de stoet van de Koornmarkt kwam, liet Klokke Roeland hare machtige stem over de stad weergalmen, volksvertegenwoordigers, professoren, kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders, hoge militairen... iedereen uit de Arteveldestad die een belangrijke functie bekleedde was aanwezig.” Volgens Lequeux is het niet duidelijk of Herberigs al dan niet de aan de Prijs van Rome verbonden, verplichte reizen ondernam naar Italië, Frankrijk en Duitsland.

In 1912 brak Herberigs door met *Cyrano de Bergerac*, een symfonisch gedicht met hoornsolo dat niet alleen in Gent, maar ook in Oostende en Antwerpen werd uitgevoerd en lovende recensies kreeg. Volgens musicoloog Marcel Boereboom is het een werk vol jeugdige gloed, schalksheid en “panache” dat ten volle in de klankzalige laatromantiek baadt. Tijdens de Eerste Wereldoorlog verbleef Herberigs in het Nederlandse Domburg, waar hij zijn opera *Le mariage de Rosine* componeerde. Na de oorlog vestigde zijn gezin zich in een riante villa in Oudenaarde, waar Herberigs, niet belemmerd door professionele bezigheden, zijn tijd kon besteden aan zijn composities. Hij had vrij veel succes en zijn symfonische werken werden

Robert Herberigs met zijn dochter in Rochecolombe, Foto uit het besproken boek.

uitgevoerd van het Kursaal van Oostende tot in de Brusselse Concerts Populaires. Daar stonden in het najaar van 1924 zijn *Esquisses mythologiques* op het programma, naast werk van Sergei Prokofiev. In die periode oriënteerde hij zijn werk op het Franse impressionisme van Debussy en Ravel, en legde hij zich vooral toe op pianocomposities. Tussen 1922 en 1924 schreef hij zijn beroemde en wondermooie impressionistische liedcyclus *La chanson d'Eve*, op tekst van de Gentse Franstalige dichter Charles Van Lerberghe. Hierin gebruikte hij net als Debussy, het quasiparlando waarbij de zangstem in kleine intervallen evolueert en waarin de pianopartij barst van energie in een uiterst sonore klankwereld.

Eind jaren twintig legde Herberigs zich vooral toe op religieuze muziek en begin jaren dertig dan weer meer op instrumentale muziek, geïnspireerd door het neoclassicisme. De Tweede Wereldoorlog bracht de familie door op het domein Rochecolombe in de Franse Ardèche, waar ze zich nu vooral op de wijnbouw toelegde. Eenmaal terug in België besloot Herberigs te stoppen met componeren. Maar toen Corneel Mertens, adjunct-diensthoofd van de Belgische Radio-omroep NIR, en Franz André, dirigent van het Groot Symfonische Orkest, zijn werk wilden promoten via de radio, greep hij deze kans met beide handen aan en wijdde hij zich volledig aan het componeren van symfonische muziek. Tussen 1947 en 1967 componeerde hij maar liefst vijftientig symfonische werken, één cantate en twee concerto's. Herberigs schreef hierover aan Mertens: "Zonder uw komst in 1946 en zonder de opdracht van het Gentse stadsbestuur voor het schrijven van het Lam Godsspel, zou ik, wat de compositie betreft, de pijp aan Maarten hebben gegeven." Volgens Lequeux was deze steun vanuit het NIR een "politiek correcte keuze" van het bestuur. Het NIR kwam uit een moeilijke periode met collaborerende musici en componisten, en er was kritiek op de Franstalige Paul Collaer, diensthoofd muziek, die te veel voorrang zou geven aan internationale modernistische componisten. Toen eind jaren zestig de steun van het NIR wegviel, heeft Herberigs zich vooral op het schilderen toegelegd. Hierin evolueerde hij van figuratieve naar hoogst originele abstracte kunst.

Het boek *Robert Herberigs. Componist – schilder – schrijver 1886-1974. Een merkwaardig kunstenaar in een*

woelig Vlaanderen is geen wetenschappelijk werk met kritische reflecties of diepgaande musicologische stijlanalyses. Het is in de eerste plaats een verhalende biografie met vaak sappige anekdotes (soms in het dialect getranscribeerd) en goed gedocumenteerd met talrijke persknipsels en getuigenissen.

KRISTIN VAN DEN BUYS

MARCEL LEQUEUX, *Robert Herberigs. Componist – schilder – schrijver 1886-1974. Een merkwaardig kunstenaar in een woelig Vlaanderen*, uitgegeven door Provincie Oost-Vlaanderen en vzw Robert Herberigs, Gent / Evergem, 2014, 200 p. Meer informatie op www.robertherberigs.be. Het boek is te bestellen via info@robertherberigs.be.